

Հարցը ձեռքով մեզի սովորեցուցած վարդապետութեանը վրայ, որ զմեզ ամէն կերպով կը զգուշացնեն ոչ միայն կախարդութիւններէ, հապա նաեւ անոնց խաբէութեանցն ու արուեստներուն հանդիսատես ալ ըլլալէն:

(ԳԻՏԻ ՀԱՐՈՒՆԱԳՈՒԻ)

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՀ ԲԱՆՏԱՐԿԵԼՈՅՆ

Ի ՇԲԻԼՊԵՐԿ

ՎԵՊՔ

Այս սրտաշարժ վէպքս անանուն իտալացի քերթող մը երգած է ՍԻԼՎԻՈՅ ԲԷԼԼԻՔՈՅ մեծանուն բանաստեղծին վրայ, որ իր երիտասարդական անխոհեմ հայրենասիրութիւնը 10 տարուան խիստ բանտարգելութեամբ մը Շբիլպերկի դղիկին մէջ տուժեց: Վէպքիս Հեղինակը սուտ համբաւէ մը լսելով թէ Բէլլիքոյ այն շրջաօճերուն բեռանը տակ ընկճեր մեռեր է՝ այս ողբս շարժած է երգելու: Սակայն Բէլլիքոյ 20 տարուան վճիռը 10 տարիով լմընցընելով՝ բարեբաղդ գտնուեցաւ իր նախընթաց կենացը խալութենէն անուշահոտ վարուց պտուղներ հասունցընելու, և զրով ալ թողուց իր առջի ընթացիցը քով այնպիսի առաքինակրօն քաղաքավարութիւն մը, որ նկարի մէջ լուսոյ ու ստուերի խառնուրդը մարդուն յիշեցընել կու տայ:

Սիւնաութեանց դէտ, ով լուսին
Լքծաթափայլ արփիդ յերկին,
Ղուքան ըզքօղ պայծառ բեհեզ
Տիեզերացն ընդ ծիր նաւես,
Օ երգ մրտերիմ հաւանընկեր
Երկրիս ըզհետ յածելով մեր:

Երբ պաղպաղուն գունտ քո յերկին
Հուպ առմատչի երկրի, լուսին,
Օսկը ընդ գալուստ քո սիրային
Խանդավառեալ ընդոստ յուզին:

1 Բէլլիքոյի Յաղֆա Մարգիայի Պարֆուշ ոսկեղէն գրքոյը Բաղմակիպիս մէջ հրատարակած ենք: Բայց հիմա առանձին ալ հատորիկ մը կազմեցինք յառաւելագոյն օգուտ մեր ազգային պատանեաց, կրօնից ու բարոյական կենաց մէջ յառաջելու լուսաւնորդ մը իրենց ցուցընելով:

Ընդ սիրելուն ախորժ ի տես
Սիրտն ի գորով յուզեալ այսպէս:

Լքեւադէմ իբրու ծաղիկ

Յարփոյն նըշոյս յառեալ հեզիկ

Լշկունք եւ սիրտ տառապելոյն

Քում թափառին ըզհետ ուղւոյն:

Քոյդ ուղփաճեմ ճաճանչք, լուսին,

Սեզ գըթութեան նըշոյք թըւին:

Ով քան ըզհետ ապերջանիկ

Ի բերկրութեանց հատեալ ողջիկ

Լ՛հ, Սիլվիոյ կայ բանտարգել

Ի Շբիլպերկայ դրդեակ անել:

Կեայ նա, բայց յոյս բարձեալ կենաց,

Սահուն ափանցըն մերձակաց:

Քո դողդոջուն նըշոյք, լուսին,

Օ բարձամբ անկեալ սեաւ դրդեկին

Ընդ աղջամուղջ կամարս նըսեմ

Լուսածագես զըւարթագէմ,

Եւ գդակահար մահուն երես

Խոնջ պատանւոյն անդ նըշմարես:

Լ՛հ, այն եւեթ ի սեաւ դաշտին

Սեռելատիպ դէմք նըկատին:

Իբր առկայծեալ ճըրագ նըւաղ

Ղողդոջելով հուպ առ դագաղ,

Եւ կամ ծաղիկ զերգ սըրբափայլ

Օ սեաւ օթոյիւ մահուն արկեալ:

Ի շըզթայից տուանցն ազատ

Ս շտածընունդք աճեալ առատ

Տիրադիտակ ի ճակատուէն

Ղիսախըռիւ հերքն իջանէն,

Եւ չարստանջ ի խիստ մահճին

Սութ յաղջամուղջ զլանջօք ծըփին:

Շընչոյն անօսր ի տուրեւառ

Ոգիքն ի հեծ քաղին իսպառ:

Կողերք պատեալ յերկաթ կըրկին,

Օսանր ի շըզթայս ձեռք կոչկոճին:

Եւ ոչ մի ձայն գոյ սիրային

Օ ի մեղմեսցէ ըզվիշտ նորին:

Լ՛յլ ահ, վերջին է այս գիշեր

Ղիշեր ցաւոյ մահահրաւեր:

Եւ վաստակեալն ելցէ ոգին

Լ՛գատաճեմ թըռչել յերկին:

Սիտք իւր ի ծուփ յայն ահագին

Սերձեալ ի ժամն ալեկոծին:

Օ ուսոյն անկեալ իբր առ ի բարձ

Ղըլուխն յենու իւր մահազգեսց:

Եւ շըշընչէ հագագ դողդոջ

Իբրու աղբեր ձայնք ի խորոջ:

Յետինն ի շունչ զինքն յանձկայրեաց
Երազեալ գիրկըս սիրելեաց .

“Սինչ ըզվըճիւ լուայ ես ժանտ
Բնդ քրսան ամրս կալ ի բանտ ,
Ոչ յայնքանի ալիս ցաւոց
Թաւեր ժուժել կենացս իմոց .
Բայց արդ վըշտաց եմ յաղթական .
Եւ հասունէ ցաւոց վախճան :

Բաբէ , տոռունքս իմ ամրակապ
Ո՛հ , լուծանին արդ ձեռնն թափ .
Սըտեալ ուրուք ի խորշ բանտիս
Ձեռք գըթած արձակեաց զիս .
Սիրտս ի բեռանց մեծ աղատեալ ,
Յազատութիւն վազեմ դարձեալ :

Ի մայրենին ի գիրկս այժմիկ ,
Բհա համբոյրս ձօնեմք քաղցրիկ .
Թող զմեր վիրօք մեղրածորան
Հեղցի պալսամ ներողութեան .
Սայր իմ , ըզձեռսդ որդեգորով
Բստ ի սիրտ իմ արկ օրհնելով :

Գուռ զիս յեռանդն իմ բոցահոլ
Խըրատէիր բարեհամբոյր ,
“Սի հըզօրին , որդեակ , ի դոյթ
Բնդդէմ զորդեր քեզ գոռ զայրոյթ ,” :
Բայց քան ի մուտս՝ ամպք ոսկեւառ՝
Յոյս իմ յայնժամ փայլէր պայծառ :

Օ երդ նոր Բրուտոս ես հայրենեաց
Տալ կարծէի սուսերս փառաց .

Ի նախատիպն հանել պատիւ
Օ իտալական մեռեալ արծիւ .
Օ արթուցանել՝ զոյր դէմք յԼալիս
Ու ոտք Սիկուլեան ձրգին յալիս :

Ո՛ր իցես դու անագորոյն
Օ ի այսն առնես զիս ապառու՛մ՝
Բնդ իմ շարժեալ ծաղը ընդ երազ ,
Յոր սիրտ ձրգեաց զիս չարաբաստ .
Բհ , կափուսցես զաչս իմ , ո՛վ մայր ,
Սի զայն տեսից ծիծաղ յամայր ,” :

Խաղաղութիւն քեզ Սիլվիէ .
Խտալիա զքեզ աշխարէ .

Կորիցէ օրն՝ յոր արտասուք
Ոչ ցօղիցեն զոսկերսդ ի սուգ ,
Եւ մոռասցի Խտալիա
Որ զանձն իւր ետ փոխան նորա :

Բալ արդ ի լոյս առաւօտին
Հեզահամբոյր սքօղի լուսին .
Հեզիկ եւ շունչ տառապելոյն
Բրդ նըւաղեալ մահահանգոյն ,

Ի չարատանջ տագնապ յետին
Բրդարոյն եւ թըռեալ ոգին :

Հասին անդէն , եւ ըզմարմին
Բնընչացեալ ի բաց լուծին .
Տեսէք ըզնա գետնախըշտի
Սերկ տարածեալ ի հող բանտի ,
Եւ ըզնովաւ , ո՛վ թըշնամանք ,
Կուտակ դընին դանդաղ կապանք :

Բալ անկասկածք բընաւ ի դոյն
Օ Սիլվիա յածին խորհուրդք ողջոյն .
Սիտք երազէն յաճախ ըզնա .
Ի լուր ձայնին Խտալիա
Բնձկակարօտ դեռ ըսպասէ .
Բալ Սիլվիէ . . . անհնէ եւս է :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Գլխոյ տաքութիւն մը կրնայ զքեզ բշտատ ընկ .
հագար զիդ և ջանք չեն կրնար զքեզ գերծու .
ցանկ :

Գէորգ Ուոպէնսոն անունով մէկը իր
մշտնջենաւոր աքսորուած տեղէն փա-
խած ու իր հայրենիքը դարձած ըլլա-
լուն համար՝ կը բռնուի ու Լիլըբու-
լի ատեանը կը հանուի : Լիլըբուստանեա-
լը կը խոստովանի իր յանցանքը , ու իր
թշուառ դէպքը պարզ ոճով մը կը պատ-
մէ կարեկից բազմութեան մը առջին՝
այս կերպով . “ Ես , կ'ըսէ , տասնութը
տարուան պատանի մը էի , գողութեան
մը համար ձեռքս զէնք՝ արքունի ճանա-
պարհին վրայ բռնուելով 1820ին , մա-
հուան դատապարտուեցայ . բայց ետ-
քէն այս մահուան վճիռը մշտնջենաւոր
աքսորանաց հետ փոխելով՝ տարագրե-
ցին զիս իմ հայրենիքէս դէպ 'ի Վոր-
հոլանտա , Սիտնէյ քաղաքը . երբ հոն
գնացի , հայրենիքէս հեռանալուս վրայ
սաստիկ ցաւիլ սկսայ . խել մը ատեն
այսնեղութիւնը քաշէլէն վերջը , միտքս
դրի որ ինչ կ'ըլլայ ըլլայ դառնամ հայ-
րենիքս . օր մը յաջողութիւն գտնելով՝
գնացի ճամբորդ նաւու մը խորշին մէջ
պահուրտեցայ առանց մէկու մը գիտ-
նալուն , ինչուան որ նաւը ցամաքէն
խել մը հեռացաւ . բայց նաւը հակա-